

Innoirea

apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Director: TIBERIU VUIA

RELEGAȚII VISULUI

Cu ori câtă constrângere ar lucra realitatea asupra sufletului omenesc, ori câte pasiuni l'ar măcina, ardoarea lui spre ideal nu o poate stăvili nimic: într'atât este înrădăcinat în adâncurile firii noastre impulsul spre cer, spre adevăr. Un poet francez a spus lucrul acesta cu mult mai lămurit, mărturisindu-se pentru inveterata pasiune a idealului, pe care nu o stinge în om nici crima, nici vinul, nici femeia. Și același lucru îl va spune mâine în alt colț de lume un alt suflet sensibil: căci adevărul acesta învăluie existența de-alungul veacurilor și în cufundul genunei. Și poeții, ei măcar îl spun numai: omul de fapte, omul care crede în flacăra de vis a voinței de mai bine, acela îl și trăiește.

Printre cătușe cari sună ruginit din porți de închisoare spre aceleași porți ale veșniciei amenințări, urcat în hamacul lui de vise, omul de rând și omul de calitate, deopotrivă, vor suferința cu care se răscumpără drumul înainte. Căci este inutil să se creadă în virtutea lășității, care nu absolvă pe nimeni: în atâtea pagini de istorie contemporană, care își culege manuscrisul din plumb și sânge, pilda omului căruia îi bate destinul la ușe fără să-l fi provocat, se face tot mai auzită.

Burghezia, care este definită, în cel mai bun caz, ca un paradis comod al lenei, al cametei și al stăpânirii de bunuri materiale, plătește și ea, poate, odată și capitalizate, dobânzile odihnei și ale abandonului său voit.

Aceasta spre deosebire de cei cari, împinși la veghe de o luciditate aspră, se macerează zilnic pentru o soartă mai bună. Nu sunt mulți și nici cei mai căutați. Căci în dorința lor de a se urca peste colinele sure ale hălăduirii călduțe, câte unul suie cale selenară; i-am văzut și pe ăștia. Alții se vor

singuri, pentru a îmbrățișa în exilul lor amar dulcea suferință a unei privești la care sunt părtași, din vrednicia vremurilor.

Ce face cu ăștia, visători sub adăpost de stele, burghezia cuminte și practică, pentru care soluțiile sunt la îndemână? Incomози stâlpi de foc cari se proiectează peste conștiința vremii lor, holar de veghe și de vis, acești albatroși, cari fac poezie, și culeg resturi din margine de drum: este, poate, bine dacă li se schimbă locul, mai sus și mai departe: spre a fi cât mai curând legendă și pulbere. Căci lor așa le șade bine.

Tiberiu Vuiu.

Distihuri de vară

Vine vara'n vâlvătăi,
Cu din soare foc în clăi.

Aur s'o aprinde'n spic,
Gând de-a'nvinge'n omul mic.

Pitulat, poetul verii
Frate-i va fi bun, ghitării.

Il va scoate din tristețe
Hora florilor drumețe.

Ai poete, greer mare,
Cântece în buzunare.

Imn în raze, în livezi,
In tot rodul strâns grămezi.

Petre Pascu.

Bucurie

*Bucură-te, pădure,
că'n minunea însăpezirii tulpinelor
legende au crescut din toamna călinelor.*

*Bucură-te, plugarule,
de creșterea tăcută a furtunilor,
a ploilor peste stelele minunilor.*

*Bucură-te, mamă,
de bună-vestirea'n care-ai intrat
când semnele din somnuri te-au lătrat.*

*Bucură-te, mănăstire,
că'n țărnul de umbră al liniștii tale
fratele meu s'a retras singur din cale.*

George Drumur

Preludiu bucolic

*Baciul la amiezi sărută
apa din pârâu și'n ea
albastrul cer de pretutindenea
și umbra codrului, tăcută.*

*Când ciute 'ngenunchiază la isvoare,
fluieru-l numai suspin de înserare..*

*El cântă Domnului pe stânci
pentru vântul răcoros de miazăzi,
pentru liniștea vărătică 'n vâlcele și
pentru sălcțiile popasurilor din lunci.*

*Dulăii cearcă-a depărtării ceață...
Pe a doinei proaspătă cărare
o le aduc tălângi de soare,
lăudând a ierburilor dulceață*

*și pe baciul ce sărbătorește fiecare
zi a verii, bând sub un stejar cu fluierul*

[răcoare.

Gh. Antonovici

Voinicească

*Pumai stele la opinci,
Curcubeu în loc de brâu.
Versul moale ca un râu,
Rămurișuri în tilinci.*

*În bătaia soarelui,
Buciume din haiducii.
Și pe file de stihii,
Crengile amarului.*

*Oi ca mura, mișe moi,
flu dat iarba la pământ;
Oi cu mișe de argint,
Măi, ș'un freamăt de cimpoi,*

*Valuri moi de holde 'n spic
Ieagă'n fluier trup bălan.
Ișângă frunte, măgheran,
Ișângă cântec, trup voinic.*

Teofil Lianu

Cântec pentru munții mei

*Dimineața se rotunjește ca o căpiță de fân,
Pe dealurile-aceste somnuroase și prin văi;
Și lacrimile nopții curg din greu pe livezi : văpâi,
Ca niște gânduri care totdeauna singure rămân.*

*Depart, cerul mângăie pletele zărilor, pe munți
Și strânge dragi, în poală puii ochilor, flămânzi,
Și tar aleargă pe hârtia asta vorbele, c i niște mânzi
Prin iarbă, toți cu stele albe 'n frunți.*

*Ce tinere surăd ferestrele și visele spre culmi
Și câtă frăgezime aburește printre pruni!...
Oricât ai vrea, în tine, singur să te-aduni,
Te risipești spre viață, ca un cântec între ulmi.*

Ion Șugariu.

Retrospecție

Amurgul pare o criptă imensă și pustie,
la orizont cu nori nebuni de nostalgii,
înfinși ca o săgeată spre vechi copilării,
ce rād din pajiști ude de roua ce 'ntârzie.

Crengi triste de o vechime prea familiară
și-au profilat — de mult — destinul terminat,
legând bucați de soare ilustru și uzat
în monogram idilic pe pânza funerară.

Singurătatea-mi pune un nimb de nebulie ..
De-acum fecioare 'nalte s'or mlădia la bal,
iar trupul lor învie, tăind diametral
și sufletu-mi și seara imensă și pustie.

Neculai Roșca

Stagiunea Teatrului Românesc

Arad-Timișoara

Ultimele reprezentații ale stagiunii

Teatrul Comunal Timișoara	Miercuri, 30 Martie, ora 8.30 seara.
Teatrul Comunal Arad	Joi, 31 Martie, ora 8.30 seara. Don Carlos , piesă în 5 acte de Fr. Schiller cu ansamblul Teatrului Național Cluj, (în matineu pentru elevi, la orele 4 d. m.)
Teatrul Comunal Arad	Marti, 5 Aprilie, ora 8.30 seara
Teatrul Comunal Timișoara	Miercuri, 6 Aprilie ora 8.30 seara Georges și Margareta , comedie engleză în 3 acte cu ansamblul Teatrului Național din Cluj.
Teatrul Comunal Arad	Luni, 11 Aprilie, ora 8.30 seara
Teatrul Comunal Timișoara	Marti 12 Aprilie ora 8.30 seara Andromaca , tragedie în 5 acte de J. Racine cu ansamblul Teatrului Național din București
Teatrul Comunal Arad	Sâmbătă, 16 Aprilie, ora 8.30 seara
Teatrul Comunal Timișoara	Duminea 17 Aprilie, ora 8.30 seara Spectacol de închiderea stagiunii Prietenii , comedie în 3 acte de Victorien Sardou cu ansamblul Teatrului Național Cluj (ora 4 d. m. matineu: Doctorul fără voie de Molière)

Criticele neîntemeiate ale Raționaliștilor

De: Prof. CONSTANTIN RUDNEANU

E vorba de o seamă de învățați, cari se străduiesc ca să arate originile Creștinismului, aducând o serie de argumente în favoarea unei teze psihologice sau naturaliste pline de deducții și atât de slab formulate încât bunul simț al creștinului, poate să le spulbere.

Veacul nostru plin de creștinism trebuie să mai lupte multă vreme cu ideile atâtor vrăjmași ai creștinilor, cum sunt ateii, naturaliștii imbibăți de panteism, materialisții, nihilisții, și sectarii vremurilor noastre.

E grea lupta pe care Biserica lui Hristos o duce cu acești desmoșteniși ai Cerului.

Originile creștinismului au fost încercate de mulți istorici de religii, explicate în mod bizar, totdeauna recurând la vechile religii, cunoscută cum sunt, religia babilonenilor, budismul, mitraismul, sau helenismul.

Astfel *Iulius Gril* și *Cumont*¹⁾ au văzut prototipul religiei creștine și a vieții lui Iisus Hristos în parsism sau în misterele lui Mithras, acel zeu al Soarelui, care a început să se răspândească cu o repeziune deosebită și în Roma veche. Alții, entuziasmați de lumea helenică, de acest faimos mediu grecesc, de formele și filosofia greacă, au formulat următoarele deducții: „Filosofia greacă, a preparat drumul pozitiv al creștinismului. Filosofia creștină este reeditarea filosofiei grecești”...

„Profețiile iudaice și gnoza rabbinică orientală, imbinată cu filosofia greacă, ne-au dat imaginea lui Iisus Hristos, care se găsește în Noul Testament.

Sub influența filosofiei grecești, evangheliile s'au transformat într'un sistem filosofic bine pronunțat și numai sub forma aceasta s'a putut menține lupta cu helenismul²⁾ De talia aceasta e și *Alfred Loisy*, șeful modernismului în Franța. Ocupă catedra de istoria religiunilor „la collège de France”. Are nenu-

mărate studii, în anul 1930, a apărut în ed. 2-a „*Les mystères païens et le mystère chrétien*” (Misterele păgâne și misterul creștin). În această carte de 340 pagini Loisy se ocupă de misterele păgâne pe baza cercetărilor istorice, arheologice și filologice — despre *Dionysos* și *Orpheu*, misterele din Eleusis, *Cybele* și *Attis*, *Isis* și *Osiris* *Mitres*, s a Dela pag. 199 și până la sfârșit 4 capitole e tratat creștinismul: Despre Iisus Hristos, evanghelia lui Pavel inișteri creștine ș a.

În primele capitole ale cărții sale, Loisy aduce prețioase informații în ceea ce privește istoria religiilor, are o documentare istorică importantă. Originile creștinismului sunt puse în legătură cu „Zeul-Soare” „*Mithras*”.

Aci intervine ceva forțat, citatele folosite sunt trunchiate din diferite părți ale Noului Testament, pentru a arăta, că creștinismul este o continuare a religiilor orientale, iar adevărul învierii lui Iisus Hristos e prezentat cu un „mit revelatoriu al lui Pavel”.

Loisy astfel ne apare prea specializat, dar prea necredincios, fiindcă religia creștină nu i altceva decât perpetuarea vieții mitologice a Orientului.

„Hristosul lui Loisy e prea enigmatic și puțin inteligibil.” Loisy ca toți exigenții raționaliști, trunchiază cu fantezie textele evanghelice, le fărâmițează în mii de părți și alege numai câteva, după bunul plac. Hristosul lui e indescifrabil și vaporos. El vede peste tot în scrierile sinopticilor infiltrații păgâne...

Creștinismul e anihilat în ochii săi hipercritici. „Loisy are o idee fixă și aceasta o desvoltă în întreaga sa lucrare: Sfârșitul lumii trebuia să l predice Iisus Hristos”...

Creștinismul a fost cercetat de vestii exegeți: *Fillion*, *H. Pully*, *Grandmaison*, *Lagrange*, — tot atât de mari și femeinici cunoscători ai istoriei religiunilor — scrierile lor se deosebesc de acele ale raționaliștilor, ei au marele merit de a fi restabilit adevărul cu privire la misterul creștin.

Loisy face parte dintre aceia cari au negat Divinitatea lui Iisus Hristos, el pretinde că știe mai mult

ca sfinții Părinți ai bisericii creștine.

Noi avem o datorie slântă: „Să nu ne lăsăm conduși da ideile subiective a lui și de interpretările raționaliste, pline de bombasticism, fantezie, și ipoteze gratuite, pentru că el e departe de adevărul creștin”.

Adevărul creștin e descris în cuvinte pline de înțeles real și cu toată obiectivitatea istorică de Sf. evangheliști, iar sf. apostol Pavel a propagat doctrina creștină în epistolele ce le-a adresat diferitelor comunități creștine.

Ele conțin istoria adevărată a lumii creștine, fără de cunoașterea acestui adevăr nu poate fi vorba de Creștinism.

Di Ionel Teodoreanu, romanțierul de marcă, va conferenția la Arad, în ziua de Marți, 12 April e, ora 6, la Palatul Cultural, vorbind despre: „Cum am scris Medelenii”.

Conferința este organizată de către Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, Secția Arad.

Asociația Scriitorilor Români din Banat „Altarul Cărții”, Timișoara

Convocare

Avem onoare a vă ruga să binevoiti a lua parte la

Adunarea Generală Ordinară,

ce va avea loc la 10 Aprilie (Duminică) orele 4 a. m. (16) în sala de consiliu a Școalei Politehnice (Str. Tunari-Cetate).

În caz când Adunarea Generală nu se va putea ține la orele 4 (16) din cauza neprezentării numărului de membri ceret de art. din statute, Adunarea Generală Ordinară se va ține în aceeași zi, cu aceeași ordine de zi, la orele 5 (17) și în același loc, când se vor putea lua hotărâri valide, cu orice număr de membri

Președinte: Secretar general:
ss, *M. Ar. Dan.* G ss., *Atanasiu.*

¹⁾ *F. Cumont*, *Les mystères de Mithras*, 2-ème ed. 1902; *Textes et monumnet relatifs aux mystères de Mithras*, 2 vol; *Les religions dans la paganisme romaine*, Paris, 1906, etc.

²⁾ *Fillion*: *Les étapes du Rationalisme*, Paris, 1911, pp. 312-313.

Probleme de artă

de Teodor T. Țiucra

Necesitatea omului de-a exprima gândirea sa sub o formă plastică, și importanța sociologică a acestei manifestări, au dezvoltat gustul artistic al popoarelor și l-au cultivat. Sub acest raport, se pune problema *muzeului de artă*, a cărui rol în civilizația lumii, a fost din ce în ce mai eficace; muzeul este mărturia tecutului ca și cimitirul. Pentru noi cimitirul este Amintirea. Eu pot să nu iubesc anumii morți, dar nu pot să distrug mormintele din cauza lor. Cimitirul nu deranjează viața prezentă, nici nu împiedică progresul ei. Tot așa, muzeul nu se opune deloc progresului artei. Toate deile noi de artă, până la cubism, n'au fost influențate de muzee. Ceeace le-a făcut să se nască, este viața din zilele noastre, viața actuală.

Fără muzeu, arta conținută în operele selecționate și adunate la un loc, n'ar putea fi răspândită în popor și vulgarizată până la cele mai mici obiecte care însoțesc activitatea noastră din fiecare zi. În posesiunea adevăraților primordiale, proclamate în cursul vremii, de dorința de a crea opere în raport cu viața și gândirea contemporană, pre um ținând seamă și de manifestarea vizibilă a acestor opere, artistul cercetează muzeele și recunoaște condițiunile de viață a operelor pe care le conține. Pe lângă forma aparentă, artistul mai este mișcat și de spiritul lor; sub fața acestor opere, el simte în același timp și structura.

Educația publicului, ar trebui să urmeze în mod natural pe acea a artiștilor, din ziua când favorul oficial părăsind paslișorii iscusii, va trece de partea creatorilor, artiștilor cu spirit nou, cu spirit creator. Muzeul conține documente suficiente din toate epocile, pentru a fi util artistului, care caută în mod sincer estetica epocii noastre, și publicului, care caută să înțeleagă această estetică.

În lipsa muzeului, rămân casele de comision, anticarii și fabricanții de „obiecte vechi“, rămân cei falși și plagiatorii; aceștia sunt imposibil de distrus, după cum nici o fosilă nu se poate reînvia. Muzeul este un termen de comparație între Vechi și Moderni, între Paseiști și Futuriști, între Tradiționaliști și Academiciști. Muzeul rămâne deci pentru

noi, o istorie de artă sugestivă și fecundă, o estetică vivanță.

S'a spus undeva că Luvru trebuie ars. Pentru ce oare ar trebui ars acest sanctuar al artei? Moderniștii au răspuns: în artă nu s'a făcut încă nimic, s'au ceeace s'a făcut până'n prezent, s'a făcut rău. Fără îndoială, operele acestui muzeu, au avut succesul lor — astăzi, ele sunt dăunătoare artei, și arta modernă le neagă, ca manifestări nefaste. Să ardem Luvru I, a spus Paul Morand. Lumea este falsă, opera trebuie începută din nou. Artiștii ne mai fiind stângenii de modurile perimate de expresiune ale trecutului, vor putea crea mai ușor. Așa trebuie conceput progresul în artă. Are el dreptate?

Sau mai bine — dacă este vorba de innoire, să se facă un triaj al operelor din muzeele noastre, și să nu se păstreze decât acelea care sunt caracteristice pentru fiecare epocă de artă, pentru fiecare artist.

Pictura și sculptura sunt în evoluție spre o artă nouă, spre o artă „modernă“. Unul dintre aceia, care au înțeles că arta clasică și-a făcut demult lecția ei, care au văzut că arta clasică nu mai are acum nimic de cucerit, este pictorul arădan *Emeric Hajos* care și-a terminat studiile la Școala de Arte Frumoase când aceasta era încă la Cluj. Străduințele noastre de cultură estetică, de dragoste pentru frumos, își culeg roadele. Învățătura românească se bucură de a și vedea confirmate eforturile, și nu fără drept. Școala lui Ciupe și Bogdan, au în persoana pictorului Hajos, un reprezentant de seamă, care aduce picturii ardeleni, o contribuție inovatoare de bogăție și progres.

Expoziția din 10 Aprilie, a c, la Palatul Cultural, va fi o manifestare prețioasă și rară, în viața artistică a orașului nostru. Vom înregistra o față nouă a cuentului nou în pictură Hajos e de altfel, și un foarte subtil acvarelist; mulți acvareliști îl vor invidia. În ulei găsim aceeași transparentă, aceeași sensibilitate și spirit de observație profundă. Factura pânzelor s'a este uneori aceea a lui Matisse sau a pointiliștilor francezi; alte ori, ea este compactă și velută, asemănându-se atunci cu pictura noastră românească, de care Hajos se apropie mai mult.

Tânărul pictor arădan, este premiat al Salonului Oficial și de Toamnă din București.

Conferințele Amicilor Franței, sunt ascultate cu interes de publicul arădan. La 23 Martie, a. c., a vorbit dl. prof. Cazenave, din Misiunea Franceză, despre „La Fontaine caricaturiste“. Proxima conferință va avea loc, la 6 Aprilie, când dl. prof. Marcel R. Griffoin, dela Liceul „Diaconovici Loga“ din Timișoara, va vorbi despre „Cas de conscience de Mme de Cleves“. Conferințele se țin la sediul Amicilor Franței, Bdul Regele Ferdinand I, No. 4, etaj II.

În conducerea acestei Asociații, munca depusă de dnii Dr. Aurel Demian, președinte și Teodor T. Țiucra, secretar general, se desfășoară cu multă râvnă și folos. Pentru intensificarea legăturilor de prietenie franco-română, acțiunea lor, merită să fie relevată și sprijinită.

Institutul social Banat Crișana, urmărește de mai mulți ani cercetări monografice și sociale.

Rezultatul cercetărilor din comuna Belinț (jud. Timiș) a fost redactat și dat publicității.

Lucrarea „Anchetă monografică din comuna Belinț“, se poate număra printre primele de acest gen în țară și conține un material științific de valoare prin măsurările biologice făcute asupra locuitorilor, prin statisticele economice. Nu este lipsit de interes și aspectul juridic, cultural, religios, cercetat în deaproape.

Lucrarea se poate găsi în librării cu prețul de 100 lei volumul pe hârtie velină, 50 lei volumul simplu pe hârtie semi-velină.

Vom reveni.

Cărți și Reviste

Institutul Social Banat-Crișana: *Anchetă monografică în comuna Belinț*. Timișoara 1938.

Corneliu Sav: Infioriri. — Versuri. Cu o prefață de Adrian Maniu. Editura Francea. Timișoara 1938.

G. Tutoveanu: Sonete. Editura „Bucovina“ I. E. Torouțiu. București 1938.

Front literar. Revistă lunară. Redactor: V. Spiridonica. Brașov. An. II. No. — 10 — 11. — Colaboratori: E. Ar. Zaharia, Mihail Chirnoagă, Vințilă Horia, Ovid Caledoniu, Const. Virgil Gheorghiu, Mihail Spiridonica, Ion Șugariu, etc.

Cuvântul Satelor. — An. XII-1-2. *Timpul Eminescian* An. IX. No. 211. *Farul Creștin*.

CE Scriu Alții

In pagina a doua a ziarului *Buna Vestire*, unde își dau întâlnire cele mai alese nizuinți ale tinerii generații spirituale, găsim următoarele aprecieri, substanțial și just alinate, asupra sculptorului Romul Ladea:

Un nume care — în afară de câteva articole scrise de prieteni — nu s'a bucurat de prea multă publicitate.

Romulus Ladea e tipul bănațeanului mândru care n'a urcat scările nici unei redacții și nu s'a rugat de nimeni. Muncește, tăcut și îndrăgostit de uneltele artistului, în condiții se pare de stul de vitrege, la Timișoara.

Sculptează mult și nu multe. Nu se anină de subiecte românești ci dătuște rumânește.

E un artist pornit din brazdă și a rămas acolo pentru a-i prinde întreg ritmul de viață închis în forme masive, rumânești.

Chipurile lui Romulus Ladea — toate — au această expresie de forță și sănătate țărănească.

Dinamica liniei dure și abrupte dă viață unui clocot de energie care nu poate fi captată în forme de import.

Ladea a adus în sculptură expresia autentică de rumânism, fără s'alunece în tendenționism sau manierism dăunător valorii artistice pure.

„Horia” lui Ladea, realizat din a spre tăieturi în lemn exprimă toată dârzenia valahă miruită de o seninătate perfectă.

„Iovan Iorgovan” — omorătorul balaurului dela Herculan — e prezentat urias, ca un Făt frumos din legendă.

Dealțul Romulus Ladea e slujitorul unei linii mari, de bărbăție și imperialisim.

E singurul sculptor, cred, care ne-a dat un Eminescu inspirat și pînă de sănătate, pentru că nu l'a scos din tradiția unei anumite cafenele care l'cere neapărat întunecat și „pesimist”.

Dar despre Romulus Ladea vom mai vorbi, deoarece chipurile masive ale sculptorului bănațean nu pot fi tălmăcite în câteva rânduri de prezentare.

In legătură cu problema teatrului românesc al Aradului și cu alte fețe ale vieții obștești revista locală „Bravo” aduce următoarele constatări semnificative:

„E frumos desigur să dai frazelor tale cuvenită stilizare și e și mai frumos să știi să te porți în toate împrejurările, și față de oricine, într'un stil care să te înalte și să te facă admirat. Este desigur forma care lipsește multora dintre

noi. Familiaritate, chiar între cei mai apropiați duce la pierderea stimei și a sentimentului nobil ce-l păstrezi aproapele tău. Se impune ca să fii mereu cu băgare de seamă la ce spui, dar mai cu seamă la ce faci. Faptele bune se laudă dela sine. N'au nevoie de reclamă. Și totuși sunt mulți cari nu vor să recunoască acest măreț dicton.

Dar mai ales sunt oameni — și asta se potrivește de minune la Arad în general — cari crezându se sus puși, de oameni, de talentul lor (relativ), de împrejurări, și de alte accidente cari spun că numai ei duc destinele acestui neam în spinare. Nu e un păcat acest crez. Nici chiar o vină. Greșala însă ce o fac — și asta nu poate fi iertată — e că dacă și alții — mai mici, mai fără nime răsunător din gloata terestră — încearcă să fie și ei de folos aceluiaș fel, nu pot răzbate de „chemajii patentajii”. Odată spus un cuvânt de forțele „creiatoare” chiar și dela Arad, verdictul de casație e pronunțat. Nimic și nimeni nu le mai poate veni în voie. Ori dacă au scăpat ocazia de realizare pe teren — și asta se înâmplă mereu — cei ce lucrează fără stridentul ton al reclamei personale, cu greu pot fi gratificați cu un cuvânt de îmbărbătare, de îndemn la muncă, de sprijin moral.

Celor ce li s'a dat — nu știm de multe ori prin ce minune așa zisul titlu de „patroni” de a distribui calificativul de „bun” ori „rău” în privința creațiilor venite dela cei „mici”, nu li se poate lua această calitate de nimeni, căci fac „urât” dau din mâni, dau din picioare, te scuipă chiar, când nu te apleci și nu le recunoști „superioritatea”.

N'ar fi supărătoare nici această ținută. Faptul însă că dacă n'au fost întrebați și lucru ori fapta bună a dat rezultate multumitoare pentru binele comun al nației, din orice domeniu ar fi atunși, te critică, te supără, te descurajează, și încetul cu încetul se instalează „ei” în meritele tale, când aceeaș realizare capătă de îndată — ca prin farmec! — altă nuanță, „bună”, „atractivă” și mai ales „mare”.

La Arad de doi ani de zile există un teatru românesc organizat de niște neînsemnați cronicari ai faptelor mărunte și cotidiene. Și această instituție rezistă, merge înainte, dă roadele dorite, aduce lume în sală, și distribue cu generozitate cultura românească. Pentru mari și pentru mici. Pentru cei cu dare de mână și pentru cei săraci, la fel. Această acțiune a fost patronată de un singur om care n'a voit să fugă din calea spre care a fost chemat: vlădica Aradului.

Ați auzit vreodată — în afară de câteva sincere cuvinte de îmbărbătare apărate prin cotidienele din Capitală, ca vreun potentat al acestei urbe să fi spus vreun cuvânt bun inițiatorilor?

Teatrul permanent al Aradului a fost însă realizat de „oameni mici”, aproape fără umbră și nu de „cei ce ar fi trebuit să-l facă”...

Așa se va întâmpla și cu „Monumentul Unirii” la Arad, cu... și cu... ce lealte!

*

In aceeași chestiune dl Ioachim Dabiciu, semnează în „Curentul” aceste linii, cari nu mai cer nici un comentariu:

Aradul are astăzi — și se poate mândri cu ce a realizat tânăra Asociație a ziariștilor și publiciștilor români din localitate — un teatru permanent al său. A doua stagiune se va închide peste scurt timp. Și cu mult succes moral și chiar material. Acțiunea inimosilor ziarisți a fost sprijinită cu mult elan și tenacitate de vlădica Aradului dr. Andrei Magieru. Inceputul acesta frumos credem că va fi în stare să dea Aradului și în general graniței dela Apus, așteptata trupă românească, care să răspândească cultura noastră și să difuzeze arta românească. Oricum, Aradul în privința a ceasta e în frunte față de orașele din provincie. Aci s'au jucat cu săli pline o serie întreagă de piese cu cei mai de seamă artiști din Capitală și dela Naționalul din Cluj. La toamnă Aradul va inaugura a treia stagiune, când va avea loc și desvelirea bustului lui I. L. Caragiale, care va fi așezat în holul teatrului comunal și este realizat tot din îndemnul și stăruința Asociației ziarisților locali. Din banii acestei asociații tinere, dar muncitoare.

Revista politică, socială și artistică

INNOIREA

apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Director: TIBERIU UUIA.

Abonamente: pe 1 an 200.— lei, — pentru instituții 1000.— lei. Abonament de sprijin 500.— lei.

Un exemplar lei 5.—

Redacția și administrația:

Arad, Str Brătianu 4. Et. I. Tel. 21-45

Timișoara, III. Str Aurelianus 3.

București, Aleia Frigul 14

Vitrina „Innoirii“

Puncte și linii

□ **Cărți noi de poezie.** D. Radu Gyr, despre al cărui volum de versuri „*Cununi uscate*“ am vrea să vorbim astăzi, a rămas credincios unei „ars poetica“, în cursul pledării căreia dela începutul carierei d sale, măcar un singur moment, n'a știut ce e ingenunchierea. Intr'un lung șir de eseuri pline de cerul poeziei, curcubeu peste tot ceea ce poate fi mlaștină – d-sa și a susținut felul de manifestare poetică. Asta, într'o vreme când efebii se inchistau în formule ce erau mai mult cuvinte în zorzoană decât clinchet auriu de stea. Pornit contra venirei din afară, ca un suflu strein – d. Radu Gyr a rămas într'o lume românească. Cru ciada a fost dusă pentru sânzienile, zănele și horele noastre. Toată poezia d-lui Radu Gyr alunecă – asemeni unei comete, pe un firmament valah. Poetul e stăpân peste o grădină de legendă, peste toată destrămarea de culori, armonii și nectare. O abundență de floră, un extaz vegetal e oricare poezie. O fermă cu zumzet de stup, dar și cu odihnitoare aplecări de petale. O primăvară sau o toamnă, în care printrul grădinei trebuie să sfârșească într'o gamă de fășit de frunze:

„Iar tu, peste grădina n caretă liliată,
visând păuni, poete – alteță în exil –
s'adormi, tângind, pe mere de purpură egală,
ori leneș să aluneci prin aurul fragil.

Sau, plictisit de-atâtea bijuterii ce dorm,
bolnav de-atâtea aur și reci brățări vasale,
să mi te spânzuri, prințe: un colir enorm
plutind peste mătăsuri și giuvaericeale.”

(Autumnală.)

Locuri în care crește prea puțin nufărul poeziei, cioburi rămase pe jos, devin în versul d lui Radu Gyr, colțuri tănuite de vis. (Măcelăriile, Maidanul, Piața, Octombrie pe cheu). „*Cununi uscate*“ e o lume de basm, de curcubeu, de picotiri pe maldăre de flori, cu un mare „tălhar“ de imponderabile, poetul:

„Tălhar incandescent, de curcubeu...
Cu osii de opale și candoare
greu scârțâia de aur Carul mare,
când îl prădai la căile lactee.

Ai jefuit brățări și chilimbare
din verzi comete și casiopee.
Rădvanul de zăpadă și camee,
al lumii, l-ai hoțit la drumul mare.

Albastru fur de ceruri și lăcuste,
borfași de cărbuși și de lălele,
Intreg azurul l-ai buzunărit...

Dar anii – lotri negri, hoți de puste –
pândindu-te pe brânci și cu prășele,
la rândul lor, sub răpi, te-au tălharit.”

(Tălhar albastru.)

□ D. E. Ar. Zaharia s'a ridicat odată cu producția bogată a iconarilor. E unul din cei mai activi poeți ai mănunchiului de cântăreți bucovineni. Pe lângă asta, d-sa cultivă încă – lucru rar în ziua de azi – prietenia literară, care l-a îndemnat să adune în volum versurile rămase de pe urma lui Ion Roșca, mort prea de timpuriu. Volumul de acum intitulat „*Insurgente*“ e un frumos daos la risipa de vis și cântec a atâtor alte culegeri. O părere de rău pentru adolescența ce nu va mai veni niciodată, un vast peisaj basarabean pe unde se pare că poetul și a purtat bună parte din viață. un ciclu de poeme închinat lui Acteon, sau acea frumoasă convorbire cu primăvara, din care reproducem:

„Bate frunza lunii în ferestă...
Când revii? Pe unde ne-om plimba?
Mi-ai fi mire gingaș, eu mireasa ta –
Numai tu lipsești, numai tu lipsești.

Am ieșit în târgul parfumat
Unde dorm o mie de povești;
Toate mi ntreabă pe nserat:
Unde fugi, pe unde rătăcești?

Toate te așteaptă rumene să vii,
Toate chiar intocmai s'ar putea să fie,
Să mi fii mire gingaș, eu mireasă ție,
Numai tu să vii, numai tu să vii...”

(Primăvara către poet

□ „*Trecere prin alba poartă*“ e gingașa carte a d-lui Ion Șugariu, care ne vine dar prețios în acest început de anotimp al tinereții. Sunt trei cicluri în această culegere de versuri. Prima parte „*Cu mine alături*“, din care desprindem mai ales „Zâmbetul caișilor“. Al doilea ciclu, intitulat „*Incantații pentru zâna mică*“, e cântarea cântărilor unei biblii moderne. Ultimul, conține elegii – gen ce pare a fi mai aproape de sufletul poetului. Ar trebui reprodușă aci în întregime poezia „*Mușcatele*“. E în această ultimă parte a volumului o întunecare ușoară de sunete și imagini, cari dau câteodată în tonuri de un vag pesimism ca în „*Liniști bolnave*“ sau în „*Gest grav*“.

□ D. Emanoil Bucuța semnează în numărul trecut al „*Revistei/Fundațiilor Regale*“ un articol care ni se pare foarte sugestiv pentru propagarea scrisului românesc și pentru cunoașterea mai bine a scriitorilor noștri. „*Un muzeu al cărții*“, titlul eseului – e inspirat din recenta expoziție din Paris. D. Bucuța, printre altele, recomandă cinematograful ca un bun mij-

loc de a putea fi cunoscută viața scriitorilor și zămislirea operei de artă. Iată ce s'ar putea vedea pe ecran „*Liviu Rebreanu*, să zicem, la vîșoara lui de pe Valea Argeșului, cu orizontul de înălțimi și de păduri pe care îl are în față, când își ridică ochii de pe manuscris, cuvântul și pasul lui, de om bine legat, mare muncitor și fire senină, când își arată ce a pus într'un volum care stă să-i apară, sau în întreaga operă. Ion Pilat între cărțile lui rare și între desene, gravuri și pânze din cei mai mari pictori români, sau într'o casă Gibory cu prispes și streșini largi, pe marginea mării la Balci; între mari amintiri de familie, la Florica, sau între duioase amintiri din copilărie, la Miorcani“.

□ **Vitrina librăriei**, cum este aranjată ea – ne arată cât de analfabeți sunt negustorii de cărți. E ca și cum un băcan ar expune fel și fel de articole alterate sau prost fabricate, când în prăvălia lui are condiamente din cele mai alese. Altfel cum să ne explicăm inundația de mov a cărții „*Fii frumoasă doamnă*“ de Vior? Prezența peste tot a unui poet, care în loc să se ocupe de pingele, cum îi arată numele, umple galantarele cu oftări „*Sub lună*“? Sau așezarea în vitrine a unui autor specialist în tăbăcărie, pe nume Grigore Gr. Alexandrescu?

□ **Panaî Cerna** a trecut în neștiință de un pătrar de veac. Pe numele adevărat Stanciof – având de tată un bulgar – Cerna și-a măcinat puținul cât l-a avut pe pământ în mari privațiuni, și sfârșind cu ofițica. Minte înțeleaptă, cu studii de filosofie, n'a putut să-și desăvârșească în operă setea de viață, timpul fiind din cale afară de avar.

□ În „*Universul literar*“ citim două frumoase și dense poezii. „*Iisus în pădure*“ a dlui Mircea Streinul, și „*Somn*“ semnată de prietenul nostru, Vlaicu Bârna.

Petre Pascu.

**Numărul dublu de Sf. Paști,
al revistei noastre va apare la
20 Aprilie, cu o seamă de col-
laborări noi.**

**Domnii colaboratori sunt ru-
gați a trimite materialul redac-
țional cel mai târziu până la 12
Aprilie a. c.**

In „Vremea“ dl. Victor Eftimiu pledează pentru reînființarea Teatrelor Naționale din Chișinău, Craiova și Cernăuți, teatre cari, după ce au funcționat câțiva ani, au fost închise din motive financiare. Este îmbucurătoare această reluare a unor experiențe dificile, și ele trebuesc continuate de sigur și cu oarecari sacrificii. Sunt imperative naționale care o cer. Decât, noi socoteam că real zărite cari de doi ani au promovat aci la apusul îndepărtat de ochiul cronicarului dela centru, un început fericit de teatru românesc, cer și ele un comentariu și un concurs din partea celor cari, fiind oameni de specialitate, sunt datori, când abordează o problemă, s'o îmbrățișeze pe toate laturile ei. Pelângă instituțiile teatrale oficiale care au mai fost, în condiții cari se cunosc, mai există și o inițiativă a sufletului românesc de pe aceste meleaguri, care a demonstrat în ce chip, nou, se mai poate face un lucru cerut de exigențele culturale și naționale ale locului. Un fost director general al Teatrelor, — care pune problema, generic și cu preferinții de a da soluții — nu ar trebui să ignoreze nici unul din elementele cari vin din urmă, cu capital de experiență și cu suflet nou. Hotaarul de țară, depe această linie, tăiată dealungul unei vrăsmășii care stă mereu la pândă, își are de-acum îndrituirile lui la o instituție de Teatru. A demonstrat-o îndeajuns: o impun poruncile locului.

Un funcționar superior, — membru activ în asociațiile secrete atât de mult suspectate de o opinie publică grijulie de destinul nației pe care-l vrea ferit de dintele cu otravă al dușmanului camuflat, — a ieșit a pensie. — Banchet, firește, și voie bună până'n zori. Dar, ceace nu ne-a părut tot atât de firesc a fost de vierea — la ore mici, este adevărat — a banchetului

P O L E M I C I

într-o demonstrație de cântec unguresc. Și încă, dacă presa minoritară nu ar fi îngăduită tuturor și mai cu grabă să dea un certificat de bună purtare și de conformare către o tradiție, acestei alunecări triste la sărbătorirea unui funcționar român, de către un corp de elită, am fi trecut și noi peste un incident care cel mult încheia o carieră așa cum a început și cum s'a consumat, indifereent și plat, în mijlocul societății românești. Dar, așa, suntem nevoiți să intervenim și noi, cu o, cel puțin egală, îndreptățire: să apărăm demnitățile unui corp de elită, a funcționarilor publici, împotriva unei aparențe, care nu a putut atinge pe cei prezenți acolo în măsura în care nu au putut reacționa, dat fiindcă era vorba de un superior, care încheia, trist și întunecat, linia deviată a vieții sale de hrubă.

Domnul Mitiță Constantinescu, guvernatorul Băncii Naționale, în circuitul pe care l-a făcut vizitând sucursalele, a descins, întovărășit de statul său major la Arad. S'a dat ca scop al acestei deplasări, pe lângă o inspecție tehnică, și examinarea condițiilor de refacere a creditului necesar vieții economice. Iată o noțiune din domeniul cărților de economie politică, pe care o generație, botezată de sacrificiu, n'a cunoscut o în practica vieții sale aspre, stînghere și dușmănite. Sunt azi oamenii celor 40 de ani, și ceva mai jos, cărora li s'a refuzat acest instrument de progres, și cari s'au ridicat dacă s'au ridicat, din propria lor putere. Fără cârje. Deaceia ei vreau să gândească, să înfăptuiască, și să moară după această măsură.

Și dacă este vorba de refacerea unui credit, apoi lucrul trebuie să înceapă dela temelie: dela credința'n munca, aprigă,

de fiecare zi, din zori până'n noapte: este singurul credit seamă românului.

Adevărata față a lumii, obrazul fără fard al ei, l'am văzut și l'vom vedea desigur în-a mult timp la spectacolele ce ni le dă prințul desmățului ambulant dela un capăt la altul al țării. Fiereste am spus-o de atâtea ori, nu ne îngăduim, ipocrit și laș, să moralizăm din umbră o societate, căreia nici nu ia venit în minte să se își caute, cu necesitate zdrobitoare, din porunci de conștiință, un ideal pe care să-l crească mare, puternic, roditor de lumini.

Noi facem numai constatarea culeasă din amănunte, pe cari le comentăm prin cafele: unica, marea atracție a vieții publice cere să poată vehicula, cu câte sacrificii de alt soi, familii întregi din, cele mai ascunse vâgăuni de întunec, înspre centrul de lumină, a rămas Tânase. Măestrul vremii sale.

Și facem constatarea fără amărăciune. Peste mărcinii și deșertul de suflet al veacului.

„Altarul Cărții“, în continuarea ritmului vioi ce și-a impus, a ținut ședință în timă literară, luni, 21 Martie, ora 9 seara, în localul școlii Politehnice, sub prezidenția păr. Melentie Șora. Se pare că tânăra grupare este animată de un suflu grav al definirii de sine, și al unui ideal propriu, — lucru pentru care merită atenția tuturor oamenilor de bine, cari doresc, sincer și curagios, o reabilitare a literelor românești în provincia devastată de atâtea mediocrități și ambiții literare cu stare civilă neligitimată îndeajuns.

Ședința viitoare luni, 4 Aprilie ora 9 seara.

Un club nautic local, despre inițiativa căreia am mai

scris aci, în nădejdea că organizatorii vor înlătura dificultăți pe care orice început românesc îl întâmpină fie din partea publicului fie din partea celor chemați să asigure bunelor intenții un debușeu practic, a căpătat zilele acestea un loc, și pe terenul acordat de dl prim președinte R. Orezeanu, primarul municipiului Arad, și în conștiința opiniei publice. — Comitetul de organizare format din dnii Dr. Cornel Iancu, Dr. Iuliu Vicaș, Dr. C. Ramonțeanu, Ing. Tr. Trimbiționiu, prof. Al. Constantinescu, Ing. Mihai Tripa și Ing. Eugen Șncai, dă un ritm accelerat lucrărilor de amenajare a locului, care, se crede, va fi dat destinației în cursul lunii Mai.

Vom saluta astfel cea dintâi bareă lansată din acest club nautic, ca pe o vestitoare de biruință românească pe căile încărcate de lumină și de nostalgia ale apelor noastre.

D-l C. Miu-Lerca va vorbi duminică, 3 Aprilie, ora 11 a. m., la liceul Comercial din Timișoara în cadrul conferințelor organizate de Institutul Social Banat-Crișana despre: „Bănățenism și creație“.

O lege care să reglementeze, deastădată categoric și definitiv, cumului, este așteptată cu legitimă satisfacție de opinia publică, deoparte, dealtă parte de generațiile bine pregătite și al căror drum este barat de apetitul atâtor nuilități, foști până mai eri simpli scribi pela „notarășii“, iar azi diriguitori de instituții și de cultură. Opera salutară a descogestionării aparatului de Stat și a administrațiilor locale, în cursul căruia vom scăpa desigur și de receptorul celor patru clase primare, cași de șeful său și celelalte lecturi cari stau deacurmezișul unui proces firesc de innoire, este în mers: la capătul ei, ne așteptată, nouă și strălucitoare, organizația de Stat care să vehiculeze, la pas cu celelalte popoare, idealul românesc spre biruință.

Centenarul „Gazetei Transilvaniei”, aparută

pentru întâia dată în ziua de 12 Martie, 1838, a dat prilej general presii până și cele mai îndepărtate, vorbind spiritualicește și geografic, coloane să consacre evenimentului cultural al Ardealului un tribut de eudifție și de elogii, de altfel meritat. — Suntem înclinați însă să punem amplexarea acestor ex-hibii stilistice în conținutul penurii de subiecte politice și de actualitate, dar dacă ne înșelăm și revirimentul ce se produce în favorul fenomenului cultural, răspunde unei nevoi simțite în adânc, rodirea acestei preocupări nu va putea să nu vie pentru a înțelege și a adera și la actualitatea culturală și la faptele ei de calitate cu același entuziasm și participare generală de suflet. Abia atunci, spiritul lui G. Barițiu, credem noi, ar găsi la coborârea lui în actualitate, temeiul de a fi cinstit cum trebuie.

O conferință, model al genului, a fost rostită la Arad, duminică, 20 Martie, de către dl. Prof. Constantin Teodorescu, Rectorul Școlii Politehnice din Timișoara. — Dsa a vorbit în cadrul conferințelor organizate de Asociația Generală a Inginerilor din România, secția Arad având ca subiect: „Aspecte din Anglia”. — În expunerea unei teme, care prin generalitatea ei pânădește pe conferențiar cu primejdia banalității și a locului comun dl. Teodorescu a știut să aducă atâta noțatie personală și originală, întemeiată întotdeauna pe cunoașterea și observația directă, expusă sugestiv, încât într-un nimic nu am exagerat spunând că această conferință ar trebui luată ca model de către atâția conferențieri, cari, cu date din enciclopedii, ca și din articole de ziare, fac adese ceasuri de penitență cu publicul care ascultă.

Un auditoriu select, pentru o conferință poate nu în

destul de difuzată, a subliniat cu o adevărată încântare participarea sa la călătoria instructivă ce a făcut în Anglia, împreună cu conferențiarul.

O frumoasă prestațiune de artă românească, au avut ocazia să asculte abonații societății de radio difuziune, duminică, 13 Martie, seara, când Corul „Doina” — cor de țărani — din frunțașă comună românească Uzdin din Iugoslavia, a concertat la radio Beograd.

„Timp de jumătate de oră, undele au imprăștiat în lungul și latul pământului, cântecul românesc al unor frați instrăinați, smulgând cuvinte de admirație a felului impecabil în execuție și pentru frumusețea neintrecută a cântărilor noastre: „Pribeagul”, „Pui de lei”, „Doină” etc., chiar și celor mai exigenți critici muzicali jugoslavi. Așa, presa, între altele marile cotidiene: „Politika”, „Vreme”, etc., aduc dări de seamă mai mult decât măgulitoare la adresa corului „Doina” afirmând fără înconjur că este cel mai bun cor din Jugoslavia neuitând să adauge că Banatul este adevărata patrie a cântecului, unde din leagăn copiii sunt familiarizați cu duioasele doine, cu lauta și cu fluerul”.

Așa vestește corespondentul nostru acest eveniment, care, după atâtea inutile frământări și certuri între frați, vine ca o izbândă a sufletului românesc dintre granițe streine. Subliniem producția de calitate a uzdenilor, ca pe un semn de lumină, chemat să arate direcția în spre care trebuie îndrumată viața Românilor din Jugoslavia: succese noi ca o rodire întru solidaritate, trebuie să fie lozinca tuturor oamenilor de bine de acolo. Revista „Innoirea” ia parte cu sufletul întreg la acest început de bucurie românească de peste hotar, atât mai mult cu cât nu prea

am cetit cuvinte de apreciere

NOTE

in presa din țară asupra a acestui eveniment care nu poate servi motiv de reportaj senzational, este adevărat, dar, constituie cu atât mai mult un sămbure de valoare a unei activități ce merita atenția și stimulentele, confrăților noștri, altă dată prezenți la manifestații mai puțin valoroase.

Procesiunea care s'a desfășurat pe străzi e orașului Arad la crucea eroilor, la 25 Martie, cu un fast excepțional, în organizarea Societății Naționale a Femeilor Ort. Rom. de sub președinția doamnei Elena V. Goldiș, a mărturisit încă odată pentru un sentiment religios puternic, care frează intens, în valuri tot mai cuprinzătoare de viață și sulu obștesc. — În curând această simțire vie va trebui să dea roadele bogate ale unor înfăptuiri de calitate, cari sunt așteptate în orașul ortodoxiei.

În ultima parte, de închiderea stagiunii, Teatrul Românesc permanent, a programat cu concursul echipei de la Teatrele Naționale din Cluj și București, o serie de reprezentații cu specială considerare la cerințele unui public de școlari și de mase. Îndeosebi sunt menite unui rol educativ și de propagandă spectacolele: Don Carlos, Andromaca și Doctorul fără voie, a căror achiziție a fost făcută fiind seamă de aceste exigențe ale unui angajament ce și-a luat comitetul.

Cu aceste reprezentații, ultima fiind anunțată pentru 16 Aprilie, Comitetul Teatral va absolve programul său pe stagiunea în curs, urmând ca în prima jumătate a lunii Mai, să fie convocată adunarea generală pentru o dare de seamă publică.

Trebuie să menționăm în

cutarea programului în întregime lui se datorește în mare parte bunăvoinței și sprijinului expeditiv al autorităților și în deosebi dlor Col. Mihai Dobriceanu președintele județului și primpreședintele Romul Orezeanu primarul orașului, care au îmbrățișat ideea teatrului românesc cu multă căldură asigurându-i în parte, de pe acum, stagiunea a treia, a anului 1938/39.

Pe făgaș bun a fost dirijată în noua fază a existenței sale Reuniunea Filarmonică din Arad, pusă sub pricepută conducere a dlui I. R. Botto, ale cărei strădanii pe terenul muzicii instrumentale, sunt de subliniat Concertul simfonic, dat de această reuniune în seara zilei de 30 Martie, la Palatul Cultural din Arad, cu concursul muzicii regimentului de infanterie, precum și a dnei Cornelia Galoș-Coroii, cântăreață de operă, concert în al cărui program a cuprins pe lângă maestri români, G. Enescu și E. Montja, un repertoriu deficil din Weber, Verdi, Delibes, Straus și Beethoven (Simfonia V), a fost cea dintâi manifestare a instrumentiștilor arădani puși sub conducere nouă, românească — Suntem siguri că începutul acesta va constitui punctul de plecare a unei vieți muzicale românești întinse în ținuturile noastre.

S'a pus sub tipar și va apare zilele aceste Anuarul Touring Clubului României Secția Arad.

Duminică, 27 Martie, după masă sub auspiciile societății „Astra” a conferențiat la Palatul Cultural, dl. docent dr. Mihai Kernbach, de la Facultatea de Medicină din Cluj vorbind despre: „Combaterea criminalității moderne” expunerea fiind însoțită de proiectiuni.